

TALLINNA 32. KESKKOOL

MARIA-HELENA RAHUMETS

11. KLASS

ALKOHOLI TARVITAMINE KURITEGEVUSE RISKITEGURINA TÄHTPÄEVADEL

JUHENDAJAD TRIIN VIIRON JA KRISTJAN OKAS

SISSEJUHATUS

Elame ajajärgul, mil võib igapäevaselt meediast kuulda-lugeda arvukatest korrarikkumistest ja toimepandud süütegudest. Ühtlasi võib märgata, kuidas uudisnuppudes on tihtipeale üheks märksõnaks just alkohol. Viimane on saanud meie regiooni ja kultuuriruumi pea lahutamatuks osaks tähtpäevade tähistamise juures ning paraku võib juhtuda, et vahel ei piirdu alkoholi tarbimine üksnes tarbija enese tervise kahjustumisega, vaid kahjud võivad edasi kanduda ka ümbritsevasse keskkonda.

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on läbi statistilise analüüsi välja selgitada, kuidas ning kui suurel määral soodustab alkoholi tarbimine õigusvastast käitumist tähtpäevadel. Uurimistöö käigus analüüsitakse Politsei- ja Piirivalveameti kuritegevuse statistikat aastate 2010–2014 kohta. Võrdlemismaterjali saamiseks valis autor viie aasta peale välja nii kolm tähtpäevi sisaldavat kui ka kolm tähtpäevi mitte sisaldavat ajaperioodi.

Uurimistöö on jaotatud neljaks suuremaks peatükiks. Esimeses peatükis on ülevaade teemakohasest kirjandusest, kus käsitletakse alkoholi mõju inimese käitumisele ning keskendutakse alkoholi toimemehhanismidele ja antakse ülevaade alkoholi toimimisest ajus ja närvisüsteemis. Teises peatükis kirjeldatakse uurimistöö metoodikat ja esitatakse statistilise analüüsi tulemused. Kolmandas peatükis võrreldakse politsei statistikast välja tulnud andmeid välisriikide (Soome, Austraalia, Ameerika, Lõuna-Aafrika Vabariik) samateemaliste ametlike statistikatega. Neljandas peatükis pakutakse välja võimalikke lahendusi vähendamaks alkoholiga seotud kuritegevust.

Antud uurimistöö koostamisel kasutatakse põhiliselt Politsei- ja Piirivalveametilt taotletud statistilisi andmeid, kuid ka teemakohast teaduskirjandust ning Internetis saadaolevat välisriikide kuritegevuse raporteid. PPA-lt andmeid taotledes probleeme ei esinenud.

Uurimistöö autor tänab oma juhendajaid Triin Viironit ja Kristjan Okast ning samuti Politsei- ja Piirivalveametit asendamatu koostöö eest.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	1
ALKOHOLI MÕJU INIMESE KÄITUMISELE	2
1. Alkoholi toimemehhanismid	2
2. Alkohol ajus ja närvisüsteemis	5
ALKOHOLI TARVITAMINE TÄHTPÄEVADEL.....	6
1. Kogutud andmed ja analüüsimetodid.....	6
2. Õigusrikkumised tähtpäevadel	7
3. Kajastus meedias.....	12
JÄRELDUSED.....	13
ALKOHOLIGA SEOTUD KURITEGEVUSE STATISTIKA VÄLISMAAL.....	14
SOOVITUSED TULEVIKUKS	16
KOKKUVÕTE	16
SUMMARY	17
KASUTATUD KIRJANDUS.....	18
LISAD.....	21

ALKOHOLI MÕJU INIMESE KÄITUMISELE

1. Alkoholi toimemehhanismid

Alkoholne jook on uimastav ja sõltuvust tekitav etanooli sisaldav aine, mille mõju ja toime on igale inimesele sügavalt individuaalne. Alkohol avaldab pärast tarbimist kohest mõju kõigile organitele ja kudedele, mõjutades kõiki organismi funktsioone. (Erakorralise..., 2014)

Alkoholijoove on alkoholi pruukimise tagajärjel muutunud tervises seisund, millele on iseloomulik kesknärvisüsteemi funktsiooni nõrgenemine. Alkoholijoobe astmed on jagatud neljaks: kerge, keskmine, raske ja üliraske. Joobe kerge astme korral (alkoholi veres 0,5–1,5 promilli) inimese enesetunne paraneb ja enesekriitika väheneb, suhtumine ümbritsevasse muutub kergemeelsamaks ja ohutunnetus alaneb, meeleolus võib esineda suuri kõikumisi ja eufoorilisust. Samuti võib täheldada vererõhu tõusu, sagenenud hingamist ja piiratud vaatevälja (Erakorralise..., 2014). Keskmine joove (veres alkoholi 1,5–2,5 promilli) tugevdab eufoorilist, kurba või kõikuvat meeleolu veelgi. Ühtlasi võib inimene muutuda

agressiivseks. Aalto (Aalto jt, 2010) on öelnud, et alkohol ise ei ole see, mis muudab isiku agressiivseks, küll aga soodustab alkohol muudest teguritest põhjustatud viha väljelaamist. Samuti süvenevad keskmise joobe ajal märgatavalt ka kõne-, taju- ja mäluhäired, inimene muutub kohmakamaks ning võib seistes tuikuda. (Viru ja Volver, 2004)

Raske joobe puhul (alkoholi veres 2,5–3,0 promilli) hägustub teadvus sedavõrd, et joobnuga on pea võimatu kontakti saada, ta mõttekäigud ja kõne on katkendlikud ja ebaselged. Raskelt joobes inimene ei reageeri külmale ega soojale ning võib uinuda, olenemata välistest teguritest, näiteks lumehanges. Üliraskelt joobes inimene (alkoholi veres 3,0–5,0 promilli) on kontaktivõimetu ega reageeri puudutustele ja valule ning tal puuduvad kaitse-refleksid. Üliraskelt joobes inimese nahk on kahvatu ja sinakas ning kehatemperatuur madal. Äärmuslikel juhtudel võib üliraskelt purjus inimesel hingamine lõppeda ja süda seiskuda. (Viru ja Volver, 2004) Sõltuvalt organismi eripäradest ja harjumustest võivad eelmainitud astmete sümptomid ilmneda ka vere kõrgema või madalama alkoholisisalduse korral (Erakorralise..., 2014).

Purjijäämist mõjutavad mitmed faktorid, eelkõige tarbitud alkoholikogus ja tarbimise aja-periood, kuid suuresti ka isiku sugu, vanus, kehakaal, hormonaalsed tegurid, unepuudus ja nälg. Kõiki eelnimetatud tegureid mõjutab omakorda varasem alkoholi tarvitamise kogemus ja võimalik väljakujunenud tolerants alkoholi suhtes. Veel võib joobe taluvus sõltuda sünnipärasest teguritest, näiteks sellest, kas isik on alkoholi suhtes rohkem või vähem tundlik. Kui isikul ei ole alkoholitaluvus aja jooksul suurenenud ning ta on vähene või esmakordne tarbija, võib üle kolmepromilline joove mõjuda surmavalt. (Aalto jt, 2012)

Tarbitud alkohol imendub umbes tunni aja möödudes mao ja soolestiku kaudu organismi ning jaotub seal laiali. Alkoholi imendumine verre võib alata juba suus, kuid põhiliselt toimub see peensooles. Imendumine toimub ka maos, kuid kui maos on toidumassi, aeglustab see sealset alkoholi üleminekut maost verre. Seedetraktist verre imendub alkohol lihtdifusiooni teel, st aine liigub suunas, kus selle kontsentratsioon on madalam. Selle tempo sõltub alkoholi kontsentratsiooni erinevusest veres ja seedetraktis. (Viru ja Volver, 2004) Ühtlasi on alkohol võimeline läbima platsentabarjääri (Erakorralise..., 2014).

Suure osa alkoholist lagundab maks, väike osa eraldub ka kopsude (2–3% alkoholist) ja neerude (1–2% alkoholist) kaudu. Kainenemine toimub alkoholi põledes, keskmiselt 10 grammi puhast alkoholi tunnis. (Erakorralise..., 2014)

Alkoholi liigtarvitamisega on tegemist juhul, kui joomine tekitab kahju või ohtu kahju tekkeks isikule iseendale või inimestele tema ümber. Sellest võib järeldada, et tegu võib olla liigse alkoholi tarvitamisega ka siis, kui sellega ei kaasne otsest sõltuvust. Alkoholi liigtarvitus jagatakse kolme klassi: ohtlik kasutus, kahjulik kasutus ja alkoholisõltuvus. Vaatamata klassidevahelisele üksteise välistamisele, võib esineda üleminekut ühest klassist teise.

Klassi kuulumise põhjal on lihtsam isiku alkoholiriskide kirjeldamine ja vajadusel ravi planeerimine. Üldjuhul ohtliku kasutusega füüsilisi ega psüühilisi kahjusid veel ei kaasne, mis aga iseloomustavad teist kahte klassi. Samuti ei kaasne ohtliku kasutusega sõltuvust, seega ei ole see haigus, vaid ainuüksi kahjutekitav käitumine. (Aalto jt, 2012)

Pärast alkoholi liigtarbimist võib esineda rohkete ebameeldivate kehaliste ja psüühiliste nähtudega pohmelus. Seda tekitab suuresti organismi veekaotusest tulenev alkoholi kui diureetikumi põhjustatud suurenenud uriinieritus ja vedelikukaotus. Viimane omakorda kulutab organismi vitamiini- ja mineraalivarusid, langetab veresuhkrut ning võib esile kutsuda pea veresoonte laienemise, tugevdades ebameeldivat enesetunnet veelgi. Pohmeluse levinumad tunnused on näiteks väsimus, peavalu, südamekloppimine, valgus- ja helitundlikkus ning iiveldus. Tumedat värvi alkohoolsed joogid võivad tekitada suuremat pohmelust kui heledad, sest sisaldavad iseloomuliku väljanägemise tagamiseks rohkem veini või piirituse tootmise käigus tekkinud toksilisi lisaaineid. (Alkoinfo kodulehekülg)

Alkoholi pikaajase ja korduva pruukimise järel võib välja areneda alkoholisõltuvus ehk alkoholism. Alkoholisõltuvus on ise tekitatud psüühiline ja/või füüsiline ajuhaigus, mida iseloomustavad joomishimu ja kontrollimatu alkoholitarbimine, põhjustades haige elus seeläbi nii majanduslikke kui sotsiaalseid probleeme. Sõltuvuse peamised sümptomid on tugev soov või vajadus alkoholi tarbida, nõrgenenud võime tarbimist kontrollida, taluvuse suurenemine, tarbimise jätkumine kahjustest hoolimata, võõrutussündroom ning alkoholisõltuvusele keskendumine, st selle prioriteediks tõstmine, nii et muud huvid jäävad kõrvalle. Kontrollimata alkoholitarbimine võib põhjustada aju ja muude elundite muutumist vastuvõtlikuks haigustele, mida põhjustab alkoholi mürgitav mõju. Alkoholismi väljakujunemise taga on lihtne loogika: alkoholitarbimise esmaseks põhjuseks peetakse selle ergastavat mõju ja tekkinud positiivset emotsionaalset seisundit, mis omakorda soodustab alkoholi korduvat tarbimist, et head tunnet uuesti kätte saada, kujundades ajapikku välja kasvava tungi alkoholi järele. (Aalto jt, 2012)

Alkoholisõltuvus võib olla nii vaimne kui füüsiline. Vaimset sõltuvust iseloomustab vastupandamatu tung alkoholi tarbida kohe, kui alkoholi mõju kaob või väheneb. Füüsiline sõltuvus tekib samuti joobe kadumisel või nõrgenemisel. Kui uut alkoholikogust pole saada, kaasneb sellega rohkelt kehalisi sümptomeid, sh südame-vereringetalitlus- ja neuropsühholoogilised häired ning üleüldine ebamugavustunne. Füüsilise sõltuvusega võib halvematel juhtudel tekkida sündroom *delirium tremens* ehk joomahullus, mille levinud tunnusteks on käte värisemine, unehäired, langenud meeleolu ja raskematel puhkudel hallutsinatsioonid. (Viru ja Volver, 2004)

Arvatakse, et alkoholismi väljakujunemisel mängib suurt rolli aju mõnuahel, mida tuntakse mesolimbilise dopamiiniahela nime all. Keskaaju piirkonnast alguse saava närviahela rakud vabastavad dopamiini peamiselt alkoholi toimel eesaju koos ja naalduvas tuumas

(*nucleus accumbens*). Nii eesaju koor kui naalduv tuum on tugevalt seotud inimese motiivatsiooni ja emotsioonide regulatsiooniga (Loogna 1996; Wenzel jt, 2014). Mõnuahela kaudu tekkinud mõju suunab inimese käitumist. Suurel määral mõjutavad veel alkoholismi riski geenid: 40–60% riskist on seotud geenidega. (Aalto jt, 2012)

2. Alkohol ajus ja närvisüsteemis

Alkohol kui närvisüsteemi depressant põhjustab ajurakkude hävimist. Alkoholi tarvitamisel aju talitlusvõime langeb ning närvisüsteemi aktiivsus väheneb ja tavapärane funktsioneerimine halveneb.

Alkoholi mõju närvisüsteemile on eeskätt põhjustatud närviimpulsi liikumiskiiruse muutumisest. Olulist rolli mängivad mitmesugused vahendained koos nende poolt mõjutatavate retseptoritega, sh tähtsamad GABA ehk gammaaminovõihape ja glutamaat, mis alkoholi poolt halvatakse. GABA ülesanne on vähendada närvirakkude aktiivsust ning glutamaadi ülesanne kanda neuronitevahelisi signaale (Tokuda, 2011). Alkohol küll GABA-retseptoritele ei kinnitu, kuid sellegipoolest tugevdab GABA mõju retseptorite talitlusele, võimendades GABA omadust närviraku aktiivsust aeglustada. Alkoholi mõju glutamaadi toimemehhanismile on aga vastupidine: alkohol suurendab närviraku aktiivsust. Aktiivsuse suurenemine tuleneb sellest, et glutamaadi poolt mõjutatav retseptor NMDA, mille ülesanne on edastada glutamaadi signaali, on alkoholi suhtes tundlik. (Aalto jt, 2012; Tokuda, 2011)

Alkoholiga seotud kesknärvisüsteemihäiguseid põhjustab kas alkoholi otsene mõju ehk äge toime, pikaajaline tarbimine ehk krooniline toime või kaua kestnud alkoholi pruukimise järsk lõpetamine ehk võõrutusnähtud. Võõrutusnähtudest esineb tihti epileptilisi krampihooget, mis tulenevad ülemäärastest laengutest närvirakkudes (Epilepsia, 2012). Neljandikul krampide tõttu ravile läinud inimestest on hoog põhjustatud alkoholitarbimisest. (Aalto jt, 2012)

Alkoholi mõju ajule algab vahetult pärast alkoholi tarvitamist, mõjutades enim ajukoort ja väikeaju. Alkoholi akuutne mõju süveneb ajukoores iga tarvitamiskorraga. Vaatamata aju kaitstusele toksiliste ainete eest hematoentsefaalbarjääriga, mille suuresti moodustavad ajuveresoonte sein ja närvirakkude membraan (Teadusvaade..., 2002), läbib alkohol kaitsemüüri. Muutustega närvirakkude membraanis algabki alkoholi toime. Ka joobe algul tihti esinev eufoorilisus on põhjustatud just närvirakkude membraanis toimuvatest muutustest. Peale rakkude membraani põhjustab alkohol muutusi veel närviimpulsside ülekannet kindlustavate neuroloogiliste ainete produktsioonis ja lõhustumises. Aju töövõime ja loominguilisuse langemise taga on närvirakkude ja ajukoe kõhetumine. (Viru ja Volver, 2004; Teadusvaade..., 2002)

Alkoholi toimele kahjustub ka ajutüve normaalne toimimine (ajutüve moodustavad vaheaju, keskaju, sild, piklikaju). Sealne alkoholi mõju algab otsmiku poolt ning liigub kukla poole. Ajutüve olulisemate ja enimmõjutatavate funktsioonide hulka kuuluvad toitumine, põgenemine, kaitse ja seksuaalsus. Keskuste halvamisest tulenevalt võib alkoholijoove inimesel väljenduda näiteks hirmus ja foobiates, suurenenud sugutungis või vägivallatsemises. (Sigvardsson, 1996)

Ajakirjas *The Journal of Neuroscience* avaldatud aruande kohaselt suurte alkoholikoguste tarbimine mitte ei tapa ajurakke, nagu varem arvati, vaid sekkub oluliste ajus paiknevate NMDA-retseptorite töösse. Viimased sunnivad alkoholi toimele närvirakke tootma seesuguseid steroide, mis pärssivad neuronitevaheliste ühenduste tugevnemist ning on seeläbi õppimise ja mälu töö seisukohalt eriti suure tähtsusega, kuna takistavad mälestuste konstrueerimist (Tokuda et al, 2011).

Pikaajaline alkoholitarbimine põhjustab ajurakkude hävimist ehk ajuatroofiat, see omakorda viib vaimse tegevuse nõrgenemiseni, sh tekitab mäluhäireid, pärssides infotöötlust, raskendades tegevuste juhtimist ja muutes isiksust. Alkoholi pikaajalise pruukimise tõttu kahjustub väikeaju põhjustab tasakaaluhäireid ja raskendab kõndimist, isiku kõnnak muutub kindlusetuks ja toetust vajavaks. Ümbritsevatele inimestele võib seetõttu jääda mulje, et inimene on purjus ka siis, kui ta tegelikult ei ole. Veel on pikka aega kestnud alkoholi liigtarvitamisest tingitud levinud probleem dementsus, millesse haigestub kõigest alkohoolikutest ligi 10%. (Aalto jt, 2012)

Alkoholi verest kadumisel ei ole veel ajutegevus täielikult taastunud. Selle taastumiseks läheb tavalisel tarbijal aega kuni paar ööpäeva, alkohoolikutel aga pool kuni kaks aastat. Taastumisajal on n-ö aju autopiloot veel häiritud olekus, mis tähendab, et ohu- või kiiret mõtlemist vajavates olukordades vajab aju enne reageerimist veel lühikest „soojenemisperioodi“. (Sigvardsson, 1996)

ALKOHOLI TARVITAMINE TÄHTPÄEVADEL

1. Kogutud andmed ja analüüsimeetodid

Käesoleva uurimistöö raames uurib uurimistöö autor aastatel 2010–2014 alkoholijoobes toime pandud kuri- ja väärtegevusi. Statistika pärineb Politsei- ja Piirivalveametilt, mille andmed on seisuga 29.07.2015 (vt lisa 1). Antud uurimistöös liigitatakse kuritegevuse alla järgmised Eesti karistusseadustiku peatükid ja paragrahvid:

- 9. ptk – isikuvastased süüteod
- 13. ptk – varavastased süüteod

- § 263 – avaliku korra raske rikkumine
- § 274 – vägivald võimuesindaja vastu
- § 424 – mootorsõiduki ja trammi juhtimine joobeseisundis

Uurides alkoholiga seotud või alkoholijoores toime pandud kuritegusid, peab uurimistöö autor nende all silmas vaid eelnevalt loetletud peatükke ja paragrahve.

Alkoholiga seotud väärtegevuste alla kuuluvad järgmised paragrahvid:

- § 70 – alkohoolse joogi tarbimise eest avalikus kohas või avalikku kohta joobnud olekus ilmumine (kehtetu alates 01.07.2014)
- § 71– alkohoolse joogi tarbimine alaealise poolt
- § 74.19 – mootorsõiduki või trammi juhtimine joobeseisundis (kehtetu alates 01.07.2011)
- § 224 – mootorsõiduki, maastikusõiduki või trammi juhtimine lubatud alkoholi piirmäära ületades (kehtiv alates 01.07.2011)

Uurimistöös kasutatakse vaadeldaval ajaperioodil ka kehtivuse kaotanud või kehtima hakanud paragrahve, sest vaatamata antud muudatustele iseloomustavad käesolevad andmed uurimistöö raames vaadeldavat ajaperioodi.

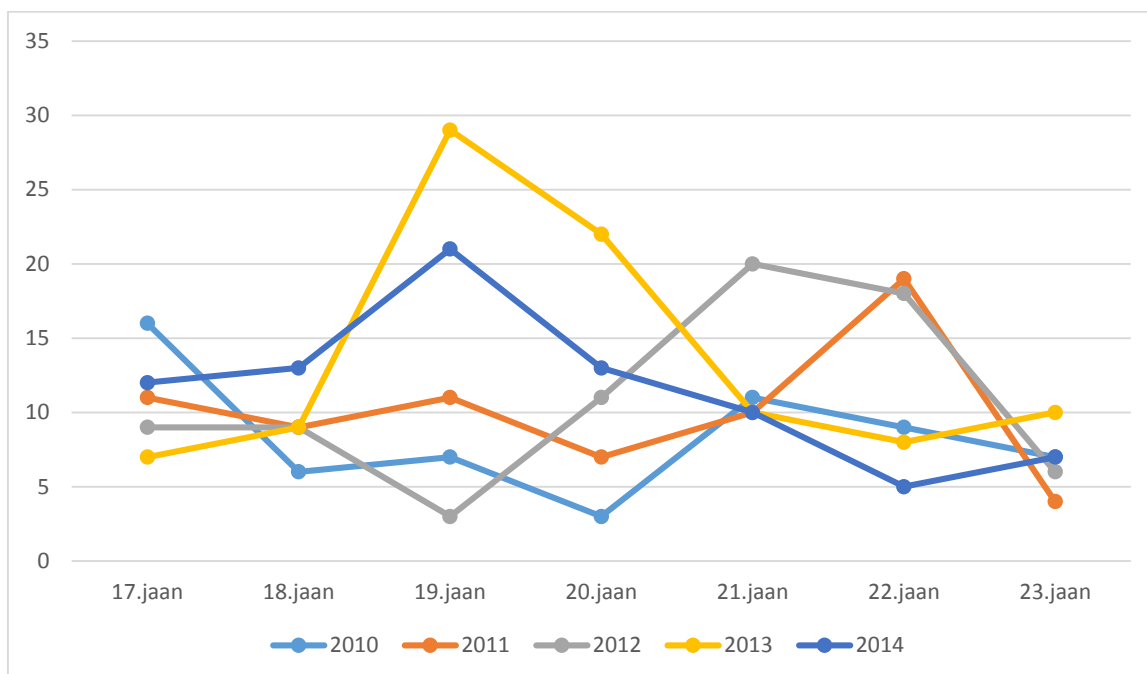
Kontrollperioode on aastate 2010–2014 kohta kokku kuus: 17.–23. jaanuar, 4.–10. aprill, 6.–12. mai, 19.–26. juuni, 16.–22. oktoober ja 23. detsember – 2. jaanuar. Nende hulka kuuluvad kolm perioodi, mis hõlmavad tähtpäevi ning kolm juhuslikult välja valitud tähtpäevadeta ajaperioodi. Väljavalitud tähtpäevade hulka kuuluvad 9. mai – Euroopa päev, mida suur osa venekeelsest elanikkonnast tähistab kui võidupüha, 23. juuni – võidupüha, 24. juuni – jaanipäev, 24. detsember – jõululaupäev ja 1. jaanuar – uusaasta. Tähtpäevi sisaldavate kontrollperioodide valiku langetamisel sai määravaks riigipühade rohkus ning maikuu perioodil küsimus, kas peamiselt vene rahvuse esindajate poolt tähistatav 9. mai väljendub ka Eestis toime pandud karistusregistris. Viimane sai määravaks seetõttu, et Statistikaameti 2015. aasta rahvastikunäitajate andmetel on Eestis elavatest inimestest 25% venelased. (RV0222..., 2015)

Politsei- ja Piirivalveametilt taotletud statistikast koguti näitajaid, mis iseloomustavad alkoholijoores toime pandud kuritegevuste arvu suurenemist või vähenemist tähtpäevi sisaldavatel või tähtpäevadeta ajaperioodidel. Statistiliseks andmetöötluseks kasutati erinevate aritmeetiliste keskmiste tulemusi.

2. Õigusrikkumised tähtpäevadel

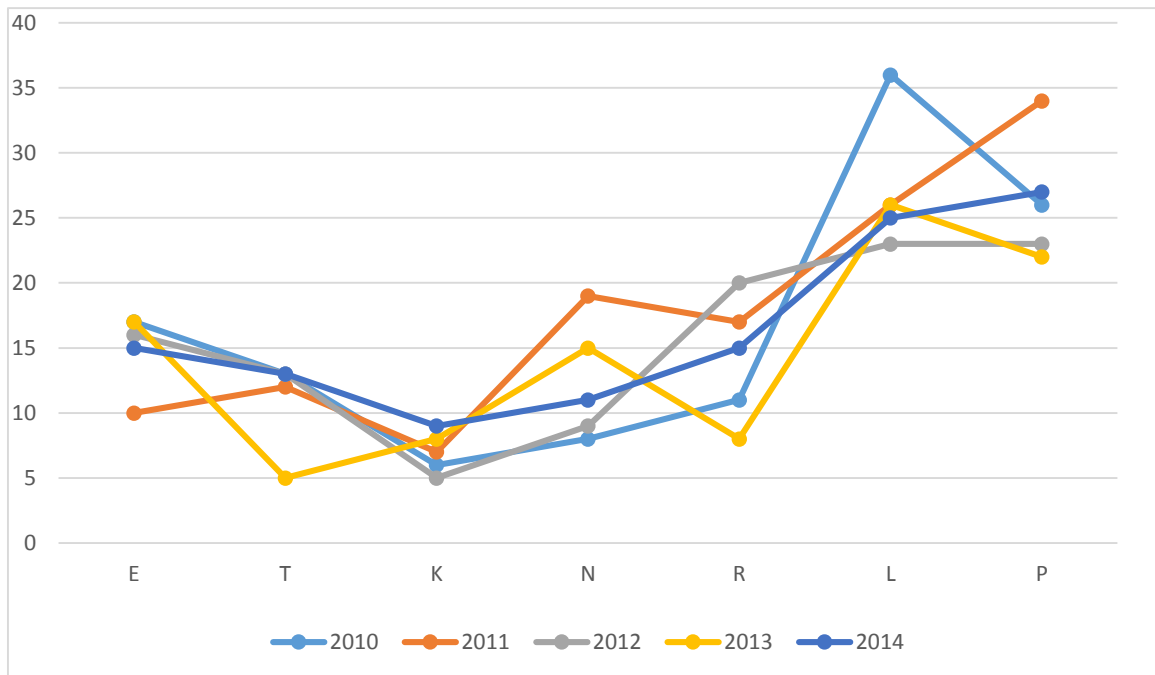
Tähtpäevadeta ajaperioodidel on alkoholiga seotud kuritegevus pigem madal. Alkoholijoobes pandi jaanuarikuu perioodidel toime 13%, aprillis 17% ja oktoobris 16% kõigist registreeritud kuritegudest. Tähtpäevi sisaldavatel perioodidel oli alkoholijoobes toime pandud kuritegude keskmine protsent kõrgem: mais 17%, juunis 21% ja detsembris-jaanuaris 18%. Tähtpäevi mitte sisaldavatel ajaperioodidel pandi alkoholijoobes toime keskmiselt 14,5 kuritegu päevas, tähtpäevi sisaldavatel perioodidel aga 19,3, mis teeb 25% rohkem alkoholiga seotud kuritegusid päevas.

Kõigi tähtpäevadeta perioodide nädalate põhjal võime järeldada, et kuupäevade lõikes on kuritegevus pigem kõikum, varieerudes näiteks 2013. aasta jaanuarikuu näitel kolme päeva jooksul 23 registreeritud kuriteo võrra (vt joonis 1). Küll aga on märgata ka eriti stabiilseid ajaperioode – 2011. aasta andmetest selgub, et viiel päeval registreeritud kuritegude arv ei erine üksteisest rohkem kui nelja võrra.

Joonis 1. Alkoholijoobes isikute poolt toime pandud kuriteod 17.01–23.01 aastatel 2010–2014

Tasub välja tuua, et pannes antud tähtpäevadeta perioodid nädalapäevade järjestusse, liiguvad graafikud suuresti tõusujoones (vt joonis 2). Näiteks registreeriti oktoobrikuu perioodidel esmaspäevast neljapäevani keskmiselt 11 alkoholiga seotud kuritegu päevas, reedest pühapäevani aga 23 kuritegu päevas. Sama mustrit on näha aprillis ja jaanuaris, kus nädala esimesel poolel registreeriti vastavalt 12 ja 8 kuritegu, nädalalõpus aga 21 ja 15. Seega on alkoholiga seotud kuritegevus tähtpäevadeta ajaperioodidel reedest pühapäevani suurenenud ligi 52%. Veel joonistub sama muster välja alkoholiga seotud väärtegude andmestikus, kus registreeritud väärtegude arv on suurim reedest pühapäevani.

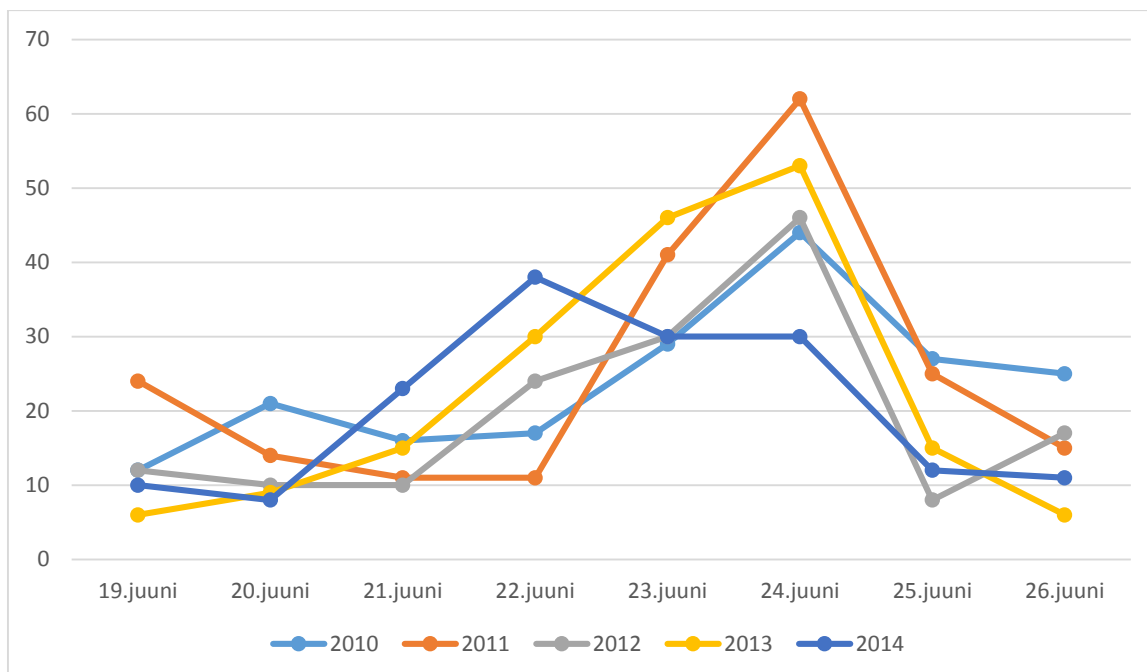
Joonis 2. Alkoholihoobes isikute poolt toime pandud kuriteod 16.10–22.10 aastatel 2010–2014

Tähtpäevi sisaldavatel perioodidel on muster pigem teine, välja arvatud 9. mail. Juunis, detsembris ja jaanuari esimestel päevadel ei ole märgata kuritegevuse suurenemist nädalavahetustel, vaid ainult konkreetsetel tähtpäevadel. Seega võib öelda, et nimetatud ajaperioodidel koondub kuritegevus suuresti tähtpäevade ümbrusesse, mille võrra on nädalavahetustel rahulikum.

Uurides maikuu perioodi, ei peegelda 9. mai alkoholiga seotud kuritegevuse statistika midagi märkimisväärset. Ajavahemik 6.–12. mai on alkoholihoobes toime pandud kuritegude hulga poolest suhteline ja rohkete hüpetega. Aritmeetilisest keskmisest lähtudes pandi 9. mail kõigi viie aasta andmetel kokku päevas vaid üks kuritegu rohkem (19) kui ülejäänud nädalal. Kuritegevuse järsku kasvu on märgata pigem laupäevadel ja pühapäevadel. Sellegipoolest on antud perioodi nädalavahetustel alkoholihoobes toime pandud kuritegude arv pigem suurem kui teisel kahel tähtpäevi sisaldaval perioodil, mis võib tähendada võidupüha tähistamist nädalavahetusel. Viie aasta jooksul registreeriti maikuu perioodil reedest pühapäevani kokku 362 alkoholihoobes toime pandud kuritegu, sama tulemus jaanuarikuude tähtpäevadeta ajaperioodide kohta on 220, märtsis 321 ja oktoobris 339. Veel üheks võimalikuks põhjenduseks seoses maikuu toimepandud kuritegude rohkusega võib välja tuua selle, et on lähenemas suvehooaeg ning inimesed pidutsevad ja veedavad rohkem aega väljas.

Analüüsid ajaperioodi 19.–26. juuni, tuleb tugevalt esile alkoholihoobes toime pandud kuritegevuse suurenemine 24. juunil (vt joonis 3). Kui välja arvata 2014. aasta, võib kuritegevuse suurenemist märgata juba jaanilaupäeval, 23. juunil. Tuues välja 2011. aasta statistilised andmed, on näha, et 24. juunil on alkoholiga seotud kuritegevus nädala keskmisest 36,6 kuriteo võrra (59%) suurem. Küll aga on näiteks 2014. aasta näitajate põhjal jaanipäeval kuritegevus nimetatud aasta nädala keskmisest 9,8 kuriteo võrra madalam. Viimane ei ole sele-

tatav ka sellega, et järgmine päev oli tööpäev, sest antud aastal oli jaanipäev reedel. Kõiki viie aasta andmed kokku võttes saame siiski 24. juuni keskmiseks tulemuseks alkoholiga seotud kuritegevuse suurenemise 24,7 kuriteo võrra.

Joonis 3. Alkoholijoores isikute poolt toime pandud kuriteod 19.06–26.06 aastatel 2010–2014

On oluline märkida, et lisaks alkoholijoores toime pandud kuritegevuse järsule kasvule suureneb juuni jaanipäevanädalal märgatavalt ka üleüldine kuritegevus. 2010. aastal registreeriti antud kaheksa päeva jooksul kokku 1006 kuritegu, mis on näiteks sama aasta jaanuarikuu seitsmepäevalise perioodiga võrreldes 427 registreeritud kuriteo võrra suurem. Küll aga ei ole sama suurt vahet märgata samuti päeva võrra lühema oktoobri perioodiga, mil registreeriti juuniga võrreldes vaid 149 kuritegu vähem.

Samuti on viie kontrollaasta jooksul märgata kuritegevuse märgatavat vähenemist jaanipäeva perioodil – 2014. aastal registreeriti sel ajajärgul kokku 725 kuritegu, mis tähendab 281 registreeritud kuriteo (37%) suurust vahet 2010. aastaga. Kuritegevuse vähenemist on väiksel määral märgata ka alkoholijoores toime pandud kuritegude puhul, mis on viie aastaga vähenenud 29 kuriteo, st 15% võrra. Sellest võib järeldada, et juunikuu ajaperioodil on aastate jooksul küll üldine kuritegevus oluliselt vähenenud, kuid sealhulgas on alkoholiga seotud kuritegevuse rohkus pigem samal tasemel püsinud.

Veel jääb silma ptk 9 alla käivate rikkumiste rohkus 23.–24. juunil, mille rikkumistest suuresti moodustab alkoholijoores toime pandud § 121 kehaline väärkohtlemine. Näiteks on vaadeldud perioodi esimestel päevadel, 19. ja 20. juunil, viie aasta peale kokku registreeritud 9 ja 14 kehalise väärkohtlemise juhtumit, kuid 23. ja 24. juunil vastavalt 43 ja 42. Etteruttavalt võib mainida, et sarnane muster joonistub välja ka aastavahetuse perioodil, mil 1. jaanuaril oli oluliselt rohkem § 121 rikkumisi.

Võttes jälgimise alla juuni alkoholiga seotud väärted, võib täheldada, et alkoholi tarbimine alaealiste poolt on väga suhteline. Näiteks registreeriti 2010. aastal nädala keskmisest jaanipäeval 41% juhtumit rohkem, seevastu 2012. aastal nädala keskmisest 6% juhtumit vähem. Mis jääb silma, on 2012. aasta jaanilaupäev – nädala keskmisest registreeriti 50% rohkem juhtumeid, mis on tugevas vastuolus sama aasta jaanipäevaga.

Samuti väljendab registreeritud väärtegade statistika selgelt alkoholijoobes juhtimise sagedemist jaanipäeval. Kui antud kaheksa päeva pikkusel ajaperioodil registreeriti 2010. aastal kokku 206 § 74.19 rikkumisega väärtegu, siis nendest 93 (45%) pandi toime 23. ja 24. juunil. Enim jäi silma 2013. aasta, mil vastavaid (siis juba § 224) rikkumisi oli kokku 171 ning nendest olid 87 (51%) toime pandud 23. ja 24. juunil. § 70 rikkumised ei näi jaanipäevaperioodil ühtegi mustrit välja joonistavat ning näib, et antud pühade periood seda ei mõjuta.

Detsembris oli jõulupühadel märgata järsku alkoholiga seotud kuritegevuse kasvu. Kui 23.–30. detsembril pandi päevas alkoholijoobes toime keskmiselt 17 kuritegu, siis 24. ja 25. detsembril oli vastav keskmine 23. Siinkohal jäid samuti silma 23. detsembri näitajad. Sama ajaperioodi näitel erines alkoholijoobes toime pandud kuritegude arv vähem kui ühe protsendi võrra, küll aga suurenes kõikide toime pandud kuritegude arv 19% võrra – kui päeva keskmine oli 79, siis 23. detsembril pandi päevas keskmiselt toime 97 kuritegu.

Aastavahetuse perioodil oli alkoholijoobes toime pandud kuritegude arv suur. Märgatavalt rohkem pandi kuritegusid toime 1. jaanuaril, mitte 31. detsembril. Viimane võis tuleneda faktist, et suur osa kuritegudest pandi toime 1. jaanuari öösel ja varahommikul. 31. detsembri viie aasta alkoholiga seotud kuritegude päeva keskmine oli vaid 14, mis moodustas 18% kõigist toime pandud kuritegude keskmisest (77). Seevastu 1. jaanuari alkoholijoobes toime pandud kuritegude keskmine oli 43 ning see moodustas vaid 13% kõigi kuritegude keskmisest (329). Sellest võime järeldada, et üleüldine kuritegevus on küll 1. jaanuaril tugevalt suurenenud, kuid selle peamiste põhjuste hulka ei pruugi kuuluda alkoholi liigne tarbimine. Veel võime välja tuua alkoholiga seotud keskmise kuritegevuse suurenemise 31. detsembril vastu 1. jaanuari – 38%. Juba 2. jaanuaril on näha tugevat alkoholiga seotud kuritegevuse langust, päevas pandi keskmiselt toime 13 kuritegu.

23. detsembri ja 2. jaanuari vahelisel perioodil joonistub välja selge muster väärtegade § 74.19 ja § 224 puhul. Rikkumised jõuavad haripunkti 1. jaanuaril. Ühtlasi on rikkumiste arv suurenenud 23.–27. detsember, küll aga on vahepealsel perioodil antud paragrahvide lõikes rikkumisi minimaalselt. Näitena võime tuua 2010. aasta rikkumised, mil 23.–27. detsembril registreeriti rikkumisi päevas keskmiselt 17, 28.–31. detsembril vastavalt 1, 6, 10 ja 13, 1. jaanuaril taas 42 ning 2. jaanuaril juba taaskord vähem, täpsemalt 16 rikkumist.

Veel võime eraldi välja tuua § 424. Politsei statistikast on näha, et kõigil viiel aastal on antud paragrahvi rikkumisi märgatavalt rohkem juuni ja detsembri perioodidel ning oluliselt vähem

jaanuaris. Küll aga võttes arvesse juuni ja detsembri perioodide pikkuse vahet, mis on kolm päeva, võib siiski järeldada, et juunis on juures seisundis sõiduki juhtimist enim. 24. juunil tabati roolist keskmiselt 30 § 424 rikkujat, see-eest 2011. aastal 47 ning 2014. aastal 15. Ei saa öelda, et 1. jaanuari palju rahulikumat vastu võetakse, sest viie aasta peale kokku tabati 1. jaanuari jooksul keskmiselt 28 rikkujat. Viimase juures olid aga rikkumiste arvu kõikumised väiksemad, st enim antud paragrahvi rikkumisi tabati 2010. aastal, täpsemalt 30, ning väikseim rikkujate arv ilmnis 2011. aastal, milleks oli 16.

3. Kajastus meedias

Sisekaitseakadeemias Martin Mõtuse poolt magistriõppe raames läbi viidud uuringust (2011) selgub, et Eesti inimeste turvatunnet mõjutavad enim just raskete isikuvastaste kuritegude rohkus, kuritegevuse seisund elanike lähipiirkonnas ning see, kuidas massimeedia ühiskonnas aset leidvat vägivalda kajastab. Samuti asetab autor küsimärgi alla sündmuste tõese edasiandmise meedias. (Mõtus, 2011)

Uurides uudisteportaali „Delfi“ uudiseid jaanipäevaperioodil, on näha, et politsei kommentaare kajastatakse aktiivselt. Ühtlasi jääb silma, et suurem osa alkoholiga seotud kuritegevuse teemat hõlmavaid artikleid on avaldatud mitu päeva enne pühi ning peale jaanipäeva on avaldatud vaid üksikuid (vt lisa 2). Uudiste pealkirjad kajastavad mitmeid uudiseid politseiblogidena ning on näha, et politsei on teinud rohkelt ennetustööd. Uudiseid leidub nii Eestis kui naabermaadest toimunu kohta. Jaanipäevanädalal on kuritegevust enim kajastatud maakonniti ja prefektuuriti. Artikleid on enim juures juhtidest ja liiklusjärelvalvest, mille kohta on kõigil viiel aastal välja toodud politseipoolne statistika. Samuti on Delfi küsinud hinnanguid politsei juhtimiskeskustelt, kus tuuakse välja näiteks meeldejäävamad kõned häirekeskusele ning antakse üleüldist nõu ohuolukorras käitumise kohta. Kindlasti jäävad silma 24. juuni paiku ilmnevad alkoholijoobes ujumise artiklid – avaldatakse seni-seid statistilisi andmeid ja üldisi õpetussõnu.

Otsides vastust eelnevalt analüüsitud materjalist välja tulnud näitajale, mille põhjal oli 2014. aasta 24. juunil kuritegevus võrreldes teise nelja uuritud aastaga oluliselt vähene-nud, on näha, et ka uudistes kajastus sarnane arusaam. Päeval peale võidupüha avalda-tud artiklis oli küll selgelt välja toodud nii politseimajori kommentaar kui statistilised arvud selle kohta, et antud aastal tõesti oli mullusest vähem juures juhte, kuid ainus võimalik seletus olukorrale tuli Kuressaare politseijaoskonna väljuhilt, kes pakkus põhjuseks tolle aasta keskmisest halvemad ilmaolud (Politseiblogi..., 2014). Siinkohal võib välja pakutud põhjendus osutada täiesti õigeks, sest ilmasteenistuse mõõtmisandmete põhjal oli näiteks Tallinnas läbi aegade külmim jaanipäev, mis sarnanes pigem septembrikuu lõpule iseloo-mulikule ilmale, sadas vihma ja rahet (Tallinnas..., 2014).

Jõulude ja aastavahetuse perioodi kajastused olid jaanipäeva omadest mõnevõrra erinevad. Erinevalt jaanipäevaperioodist kajastatakse rohkem kadunuks jäänud isikuid ja mitte nii arvukalt juubes juhtide rohkust. Kui jaanipäeval olid selle jaoks eraldi artiklid, siis aastavahetuse intsidendid on pigem sobitatud kokkuvõtvidesse artiklitesse. Ühtlasi on uue aasta saabudes märgata aasta kokkuvõtteid, seda just liiklussurmade valdkonnas. Jõulude ajast on välja toodud vaid üksikud politseiameti kommentaarid, aastavahetustel on seda kindlasti rohkem, eriti just kainenema viidud isikute osas.

Delfi portaalis võib 9. mai paiku märgata mõningaid politsei kommentaare ja juubes juhtide infot, millest enamasti selgub, et püha tähistamine politseile lisatööd ei toonud. Küll aga jäi silma 9. mail 2014. a avaldatud artikkel. Loos kirjutati, et samal päeval viidi politsei poolt läbi üle-eestiline „Kõik puhuvad“ operatsioon, kus avaldatakse ka üleüldist juubes juhtimise ja õnnetuste statistikat. Eraldi artikkel juubes juhtidest on avaldatud ka 2013. aasta 9. mail, kuid 2010–2012 aastatel antud teemat eraldi ei käsitletud.

Delfit põhjalikumalt analüüsidest tuli välja ka tõsiasi, et portaalis ei väljendu PPA statistikast välja tulnud kõrged arvulised näitajad alkoholijoobes toime pandud kuritegude kohta just tähtpäevi mitte sisaldavatel perioodidel.

JÄRELDUSED

PPA statistika analüüsist võib järeldada, et alkoholiga seotud kuritegevus on tähtpäevi sisaldavatel perioodidel märgatavalt suurem võrreldes tähtpäevi mitte sisaldavate perioodidega. Tähtpäevi sisaldavatel ajaperioodidel pandi alkoholijoobes toime 25% rohkem kuritegusid (19,3 kuritegu päevas) kui tähtpäevadeta perioodidel (14,5 kuritegu päevas).

Analüüsist tuleb välja, et tähtpäevade järgsetel päevadel langeb alkoholijoobes toime pandud kuritegude arv hüppeliselt ning vahel koguni sedavõrd, et pühadejärgsel päeval pannakse toime vähem alkoholijoobes kuritegusid kui antud perioodi argipäevil.

On oluline mainida, et rääkides tähtpäevadega perioodidest, on uusaasta, jõulude ja jaanipäeva alkoholiga seotud kuritegevuse esinemissagedus oluliselt suurem kui 9. mail. Viimane ei näi alkoholiga seotud kuritegevust oluliselt mõjutavat. Näiteks pandi uuritava viieaastasel perioodil maikuu keskmiselt toime vaid 23 alkoholijoobes kuritegu rohkem kui oktoobris.

Mis puudutab kuritegevuse esinemissagedust, pandi tähtpäevadeta ajaperioodidel enim kuritegusid alkoholijoobes toime nädalavahetustel ning tähtpäevi sisaldavatel perioodidel enim tähtpäevadel. Siinkohal on taaskord erandiks maikuu, mil kuritegevus koondus samuti pigem puhkepäevadele.

Viieaastasel kontrollperioodil olid 24. juunil alkoholijoobes toime pandud kuritegude arvandmed nädala keskmisest 24,7 kuriteo võrra suuremad, 24. ja 25. detsembril kuue kuriteo võr-

ra. Võrreldes 31. detsembril ja 1. jaanuaril toime pandud kuritegude keskmist esinemissagedust, on antud näitaja uusaastal 64 võrra suurem. Küll aga ei näidanud 9. mai andmed pea vähimatki alkoholiga seotud kuritegevuse sagenemist, antud kuupäeval oli keskmine toime pandud kuritegude arv vaid ühe võrra suurem nädala keskmisest.

ALKOHOLIGA SEOTUD KURITEGEVUSE STATISTIKA

VÄLISMAAL

Soome uudisteportaali Yle andmetel (2012) on viimastel aastatel emade ja laste varjupaikade jaanipäeviti tavapärasest enam täidetud. Antud tõsiasja põhjendus võib olla just koduvägivald, mida pühade tähistamine suuresti mõjutab. Sealse Ema ja Lapse Kodude ja Varjupaikade Liidu (soome keeles Ensi- ja turvakotien liitto Ry) tegevdirektor Ritva Karinsalo märgib, et pühad on olnud üheks teguriks mitmetel viimastel perekonnasisestel vägivallajuhtudel. Ühtlasi kirjutab United States Department of State (2014), et kohalike õiguskaitseasutuste üheks suurimaks väljakutseks on just alkoholiga seotud kuritegevus. Näiteks on avaliku korra raske rikkumisega seotud juhtumite toimepanijatest 80% olnud alkoholijoobes. Veel tuuakse aruandes välja, et alkoholijoobes inimeste rohkus jääb eriti silma pimedas, nädalavahetustel või tähtpäevadel ja pühadel.

Internetiportaali MADD (2012) kirjeldab olukorda Ameerikas, kus alkoholijoobes autojuhtimise tagajärjel on palju inimesi hukkunud just tähtpäevadel. 2010. aasta jõulupühade ajal hukkus joobes juhi põhjustatud liiklusõnnetuste läbi 96 inimest, moodustades 37% kõigist kiirteedel aset leidnud liiklusõnnetustest. Sama näitaja 2010. aasta aastavahetusest oli 143 hukkunut, s.o kõigist õnnetustest 48%. 2010. aasta keskmise näitaja kohaselt põhjustasid kiirteedel aset leidnud surmaga lõppenud liiklusõnnetustest 31% joobes juhid.

2006. aastal läbi viidud uuringust tuleb välja, et ameeriklased leevendavad pühadeaegset stressi peamiselt televiisorit vaadates, magades, süües või alkoholi tarbides. Võrdlusmaterjalina võib välja tuua, et 2006. aasta jaanuaris, mil olulisi tähtpäevi Ameerikas ei peeta, tarbib stressi leevendamiseks alkoholi 18% rahvast. Sama aasta oktoobris, mil toimuvad laialdased tänapühade pidustused, oli sama näitaja 30%. (Berkold ja Greenberg, 2006)

Bureau of Crime Statistics and Research portaali andmetel (2014) on Austraalias aastavahetuse ja isikuvastaste kuritegude vahel ilmselge seos, mis võib suuresti tuleneda sagenenud alkoholitarbimisest. Uus-Lõuna-Walesi politsei statistika aastatel 2009–2014 näitab, et 24. detsembrist 31. detsembri keskpäevani kõigub toime pandud isikuvastaste kuritegude (tapmine, seksuaalkuriteod, pekmine, rööv) arv 5 ja 60 vahel, kuid 31. detsembri õhtuks on märgata tugevat kuritegevuse kasvu, kui on registreeritud ligi 420 süütegu. 1. ja 2. jaanuaril registreeriti taas tavapärase arv isikuvastaseid kuritegusid. Vaata-

mata sellele, et statistikas ei ole otseselt välja toodud, kui suur osa süütegudest pandi toime alkoholijoobes, võib siiski eeldada, et alkohol oli siinkohal kaalukas tegur.

Uus-Lõuna-Walesi piirkonnas on detsembrikuu lõikes erinevalt teistest kuudest oluliselt sagenenud ka alkoholiga seotud kallaletungide arv. 2012. aasta detsembris leidis antud rajoonis aset 3329 kallaletungi, millest teadaolevalt olid 44% seotud alkoholiga. 2013. aasta detsembri sama näitaja oli 3168, millest 43% olid seotud alkoholiga. Siinkohal võime võrdluseks tuua mõne teise kuu aastast 2013. Näiteks registreeriti augustis kokku 2806 kallaletungi juhtumit, nendest olid alkoholiga seotud 36% ning oktoobri vastavad statistilised näitajad olid 2790 ja 37%. (NSW Recorded..., 2015)

Lõuna-Aafrika Vabariigi politsei (SAPOL) 2013–2014 aasta aruande kohaselt kontrolliti riiklikus korras jõulu- ja ülestõusmispühade ajal 44617 juhi alkoholijoovet, kellest joobes oli 480 juhti (1%). Samuti avaldab SAPOL oma aruandes, et 31. detsembri 2013. a õhtul kella 19.00 ja 1. jaanuari 2014. a öösel kella 04.30 vahel kontrolliti 2819 autojuhi kainust ning alkoholijoove avastati 26 juhil, mis on alla 1% kõigist kontrollitutest. (Annual...) Küll aga võib viimane olla seotud Lõuna-Aafrika joobes juhtimise piirangutega. Riigi liiklusseadustiku kohaselt ei tohi juhil alkoholisaldus veres ületada 0,5 promilli (Reckless..., 1996). Viimane on võrreldes Eestiga mõnevõrra erinev, sest Eesti Liiklusseaduse § 20 lg 4 ütleb, et juhi veres ei tohi olla alkoholisaldus 0,2 promilli või rohkem (Liiklusseadus).

Võttes jälgimise alla Eesti ja Soome, on näha, et erinevalt teistest võrdlusalustest riikidest mõjutab sealset alkoholiga seotud kuritegevust samuti jaanipäev. Veel võib kaudselt võrrelda fakti, et Soomes on naiste ja laste varjupaigad siis enam täitunud kui tavaliselt, tõsiasiaga, et ka PPA statistikast tuli välja isikuvastaste kuritegude (sh just kehaline väärkohtlemine) järsk sagenemine jaanipäeva perioodil. Küsimuse alla võime seada, kas need kaks võivad mõnel määral teineteist peegeldada. Küll aga näivad Austraalia ja Eesti statistikad isikuvastaste kuritegude osas erinevat selles osas, et Austraalias registreeritakse antud süütegusid enim 31. detsembril, kuid Eestis 1. jaanuaril.

Võrdlemisaluseid riike uurides tuleb välja, et alkohol põhjustab rohkelt nii isikuvastaste kuritegude kui ka liikluskuritegude sagenemist. Küll aga on liiklusrikkumiste võrdlemine riigiti keerukas seetõttu, et igas riigis on joobes juhtimise piirangud väga erinevad, st väärteost saab kuritegu vere erineva alkoholisalduse juures.

Lähtuvalt eeltoodud näidetest, võib järeldada, et alkoholiga seotud kuritegevuse probleem on võrdlemisi aktuaalne ka mujal maailmas. Siinkohal on oluline lisada, et rohketele Internetis leiduvatele faktidele ja statistikale oli keerukas leida usaldusväärseid allikaid. Materjale valides pööras uurimistöö koostaja peamiselt tähelepanu allikate usaldusväärsusele ning andmete ajalisele kokkulangevusele antud uurimistöös uuritava ajaperioodiga.

SOOVITUSED TULEVIKUKS

Uurimistöö autor on küsinud antud uurimistöö teematikal arvamust oma ala professionaalidelt ning lähtuvalt nende soovitud teeb autor kokkuvõtva ettepaneku võimalike muudatuste osas kriminaalpoliitikas. Nii küsitud küsimused kui ka saadud vastused on leitavad lisa 3.

Oma arvamuse andsid Harju maavalitsuse õigustalituse nõunik Ahto Pahk, Harju maakohutu kriminaalhoolduse vanemametnik Margus Kröönström ning jurist Kristjan Okas.

Uurides praeguseni kasutatud olukorra parandamise võtteid joores juhtimise valdkonnas tähtpäevadel, töid kõik küsitletud välja, et mitmete reidide korraldamine ning lisajõudude kasutamine on osutunud efektiivseks meetodiks ning oldi arvamusel, et seda on väga oluline jätkata. Samuti märgiti, et enne pühasid tuleks tegeleda rohkem süstemaatilise andmeanalüüsiga ning lisajõud suunata sinna, kus on kuritegevuse oht suurim.

Alkoholi jaemüügi piirangute teemal võis märgata kahte vastukäivat argumenti. Ühelt poolt peaks panema rõhku elanikkonna suhtumise muutmisele alkoholi tarbimise ja alkoholijoores toime pandud kuritegevuse osas. Viimane tähendaks seda, et ühiskondlik foon peaks olema tugevalt taunitav. Ideaalis kujuneks ühiskonnas selle tulemusena välja suhtumine, et kuigi alkohol on kergesti kättesaadav, siis seda ei kuritarvitata ning austatakse kehtivaid piire ja väärtushinnanuid. Teisest vaatepunktist tuleks rahva tervise ja heaolu huvidest lähtudes alkoholi jaemüügi aega piirata, sest antud potentsiaalset lahendust on võimalik kergemini ja kindlamalt täide viia ning selle tulemus oleks lihtsamini kontrollitav.

Veel pakuti üheks võimalikuks lahenduseks välja alkoholi müügi piiramist joores isikutele. Küll aga võib välja pakutud lahendusega praktikas ilmnedä mitmeid murekohti, näiteks kuidas joores hinnata ning kuidas hoiduda sellest, et kaine inimene ei ostaks joores isikule alkoholset jooki.

Kokkuvõttes taandus kõigi kolme eksperdi arvamustes probleem sellele, kuidas ühiskond suhtub alkoholi tarbimisse. On oluline tõsta inimeste teadlikkust alkoholi tarvitamisega kaasnevate riskide osas ning rõhuda inimeste sotsiaalsele empaatiavõimele ja selgitada, et juhul kui sõber või mõni muu isik on liialt alkoholi tarbinud, on täiesti aktsepteeritav vahele astuda. Kuniks praegused hoiakud ei ole muutunud, peab esikohale seadma järelevalve tugevdamise. Küll aga ei taga ainuüksi karmimad seadused ja piirangud tulemust pikemas perspektiivis.

KOKKUVÕTE

Käesolevas uurimistöös uuriti alkoholiga seotud kuritegevuse suurenemist tähtpäeviti. Analüüsis liigitati kuritegevuse alla Eesti karistusseadustiku kaks peatükki ja seitse parag-

rahvi, mis on oma loomult väär- või kuriteod. Statistiliseks andmetöötluseks kasutati erinevate aritmeetiliste keskmiste tulemusi.

Statistilisest analüüsist tuli välja, et uuritud tähtpäevi sisaldavatel ajaperioodidel pannakse alkoholijoores toime 25% rohkem kuritegusid kui tähtpäevi mitte sisaldavatel ajaperioodidel. Ilmnes, et vaadeldud perioodil pandi alkoholijoores enim rikkumisi toime uusaastal, seejärel jaanipäeval, jõuludel ning vähim Euroopa päeval.

Ühtlasi ilmses uurimistöös, et 9. mai mõjutab Eesti kuritegevust minimaalselt, aritmeetilise keskmise järgi suurenes ülejäänud nädalaga võrreldes antud päeval kuritegevus vaid ühe toimepandud rikkumise võrra.

Uurimistöös leiti, et tähtpäevadel sageneb vaid teatud väärteo paragrahvide alkoholijoores rikkumine. Joonistus välja konkreetne muster joores juhtimise osas, mille rikkumiste rohkus suurenes tähtpäevadel oluliselt. Küll aga ei mõjuta tähtpäevad nende väärtegude hulka, mis käsitlevad alkoholi tarbimist alaealiste poolt ning alkoholi tarbimist avalikus kohas või avalikku kohta joores olekus ilmumist.

Tähtpäevi mitte sisaldavate perioodidel alkoholijoores toime pandud kuriteod leidsid suuremas osas aset nädalavahetuseti. Antud perioodidel suureneb kuritegevus võrreldes ülejäänud nädalaga reedest pühapäevani ligi 52% võrra.

Uurimistöös oleks võinud 9. mai võidupüha asemel valida mõne teise tähtpäeva (näiteks 24. veebruar), mis oleks otseses seoses Eesti ajaloo, kultuuri ja traditsioonidega. Probleemne koht oli ka välisriikide usaldusväärsete uurimuste leidmine, millega uurimistöös välja tulnud andmeid võrrelda.

SUMMARY

The research paper focuses on alcohol-related crime on holidays in Estonia.

The research is based largely on information gathered from books, the Internet and the Police and Border Guard Board's 2010–2014 statistics.

The aim of the research paper is to clarify how much alcohol-related crime increases on the holidays. The research paper analyzes three time periods that include holidays and three time periods that do not include holidays.

The research paper falls into 4 chapters. Chapter 1 provides theoretical and general information about alcohol and its effects to the human body. Chapter 2 talks about the results of the

statistical analysis. Chapter 3 speaks about alcohol consumption on holidays in foreign countries. Chapter 4 includes recommendations for improving the current situation.

According to the results it can be concluded that the alcohol consumption increases up to 25% on holidays. In the observed period alcohol-related crime appeared the most on New Years Eve, then on Midsummer's Day, Christmas and the least on 9th May Europe Day.

The importance of the research paper is to increase people's awareness of alcohol-related crime abundance on holidays. The research paper can be used to educate people about the risks and consequences of alcohol consumption.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aalto, M., Hannu, A., Autti-Rämö, I., Heliö, T., Jaatinen, P., Jokelainen, K. jt (2012). *Alkoholisõltuvus*. Tallinn: Medicina.

Annual report 2013-2014 – South Australia Police. South Australia Police kodulehekülg (SAPOL); https://www.police.sa.gov.au/__data/assets/pdf_file/0008/58616/Annual-report-2013-2014_INTERNET.pdf (11.01.2016).

Berkthold, J., Greenberg, A. (2006). *Holiday Stress*.
<https://www.apa.org/news/press/releases/2006/12/holiday-stress.pdf> (07.02.2016).

Does crime increase over Christmas and New Year? (2014). Bureau of Crime Statistics and Research kodulehekülg.

<http://www.bocsar.nsw.gov.au/Pages/Search.aspx?k=Does%20crime%20increase%20over%20Christmas%20and%20New%20Year%3F> (11.01.2016).

Epilepsia. (2012). SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla kodulehekülg.
<http://www.regionaalhaigla.ee/sites/default/files/documents/epilepsia.pdf> (10.11.2015).

Finland 2014 Crime and Safety Report (2014). United States Department of State kodulehekülg. <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=15361> (14.01.2016).

Laugamets, A., Tammperre, P., Jalast, R., Männik, R., Grauberg, M., Popov, A. jt (2014). *Erakorralise meditsiini tehniku käsiraamat*. Innove.
http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Liina/%C3%95ppekavakeskus/kiirabi_A4_press2.pdf (10.11.2015).

Liiklusseadus. (2011). Riigi Teataja I, 17.03.2011, 21.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/117032011021> (07.02.2016).

Loogna, G.(1996). *Anatoomia atlas*. Tallinn: Avita.

MADD's "Tie One On For Safety" Holiday Campaign Cautions Drivers as More Highway Deaths Caused by Drunk Driving (2012). Mothers Against Drunk Driving (MADD) kodulehekülg. <http://www.madd.org/media-center/press-releases/2012/MADDs-tie-one-on.html> (01.01.2016).

Mis on pohmell ehk pohmelus? Alkoinfo kodulehekülg. <http://www.alkoinfo.ee/ohutus/mis-on-pohmell> (10.11.2015).

Mõtus, M. (2011). Vägivallakuritegevuse dünaamika Eestis 2003–2010 ja selle mõju elanike turvatundele. Magistritöö. Käsikiri Sisekaitseakadeemia Sisejulgeoleku instituudis.

NSW Recorded Crime Statistics January 2005 to December 2014. (2015). Bureau of Crime Statistics and Research kodulehekülg. <http://www.bocsar.nsw.gov.au/Documents/RCS-Q4%202014/Alcohol%20Assault%20Data.xls> (14.01.2016).

POLITSEIBLOGI: Jaanipühade-aegses korrariikumiste vähesuses Saaremaal mängis oma rolli ka kehv ilm. (2014). Delfi; <http://www.delfi.ee/archive/politseiblogi-jaanipuhade-aegses-korrariikumiste-vaheuses-saaremaal-mangis-oma-rolli-ka-kehv-ilm?id=68937257> (21.02.2016).

Reckless or negligent driving, inconsiderate driving, driving while under the influence of intoxicating liquor or a drug having a narcotic effect, and miscellaneous offences. (1996). NO. 93 of 1996: National Road Traffic Act. 22.11.1996. <http://www.gov.za/sites/www.gov.za/files/a93-96.pdf> (14.01.2016).

RV0222: Rahvastik soo, rahvuse ja maakonna järgi, 1. jaanuar 2015. Statistikaameti kodulehekülg. http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=RV0222&ti=RAHVASTIK+SOO%2C+RAHVUSE+JA+MAAKONNA+J%2C+1%2E+JAANUAR&path=../Database/Rahvastik/01Rahvastikunaitajad_ja_koosseis/04Rahvaarv_ja_rahvastiku_koosseis/&lang=2 (30.01.2016).

Shelters from family violence fill during Midsummer. (2012). Yle uudisteportaal. http://yle.fi/uutiset/shelters_from_family_violence_fill_during_midsummer/6193250 (14.01.2016).

Sigvardsson, S. (2000). Enam kui linnuteed: väike raamat alkoholist, alkoholist ja lootekahjustustest, alkoholist ja meeste suguelust, alkoholist ja ajast. Umea: Sison.

Tokuda, K., Izumi, Y., Zorumski, C. F. (2011). Ethanol Enhances Neurosteroidogenesis in Hippocampal Pyramidal Neurons by Paradoxical NMDA Receptor Activation. *The Journal of Neuroscience*, Vol 31, nr 27.

Tallinnas oli läbi aegade kõige külmem jaaniöö. (2014). Delfi.

<http://ilmateade.delfi.ee/uudised/tallinnas-oli-labi-aegade-koige-kulmem-jaanioo?id=68936863> (21.02.2016).

Teadusvaade alkoholile. (2002). Toim. Viru, A.-M., Volver, A. Tartu: Eesti Karskusliidu Karskusühendus AVE.

Viru, A.-M., Volver, A. (2004). Alkohol: kuidas säästa end tulevikuks: õpetajaraamat. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Wenzel, J. M., Rauscher, N. A., Cheer, J. F., Olesson, E. B. (2014). A Role for Phasic Dopamine Release within the Nucleus Accumbens in Encoding Aversion: A Review of the Neurochemical Literature. *ACS Chemical Neuroscience*, Vol 6, pp 16-26.

Alkoholi joobes toime pandud väärted:

Eesti Vabariik															
§ 70. Alkohoolse joogi tarbimise eest avalikus kohas või avalikku kohta joobnud olekus ilmumine (kehtetu alates 01.07.2014)															
§ 71. Alkohoolse joogi tarbimine alaealise poolt															
§ 224. Mootorsõiduki, maastikusõiduki või trammijuhimine lubatud alkoholi piirmäära ületades (kehtiv alates 01.07.2011)															
§ 74'19. Mootorsõiduki või trammijuhimine joobeseisundis (kehtetu alates 01.07.2011)															
Andmed seisuga 29.07.2015 Infoassistent ALIS															
	2010.aasta			2011.aasta			2012.aasta			2013.aasta			2014.aasta		
	§ 74'19.	§ 70.	§ 71.	§ 74'19. § 224.	§ 70.	§ 71.	§ 224	§ 70.	§ 71.	§ 224	§ 70.	§ 71.	§ 224	§ 70.	§ 71.
Kokku	44	67	79	71	125	87	62	90	86	63	50	71	46	48	70
17.01.2010	11	15	7	6	14	10	3	13	10	5	6	4	13	11	19
18.01.2010	6	9	9	8	10	11	7	11	13	8	5	13	8	6	18
19.01.2010	3	10	1	8	12	5	2	12	3	16	4	39	13	10	6
20.01.2010	4	8	1	4	24	5	7	11	19	19	11	8	4	4	
21.01.2010	7	4		8	22	19	15	18	31	7	9	1	3	5	3
22.01.2010	4	17	30	20	29	23	15	12	7	2	7	2	3	8	18
23.01.2010	9	4	31	17	14	14	13	13	3	6	8	4	2	4	6
Kokku	80	219	118	89	216	153	136	209	165	91	129	107	119	114	76
4.04.2010	16	23	22	5	17	4	9	18	13	5	8	8	17	27	18
5.04.2010	9	30	1	3	51	9	13	50	22	15	24	24	23	25	22
6.04.2010	6	36	11	9	36	12	35	43	39	31	31	51	19	14	8
7.04.2010	4	29	13	4	25	12	24	32	42	11	20	9	31	11	3
8.04.2010	5	26	4	10	32	33	27	16	28	13	15	5	9	15	4
9.04.2010	9	33	10	27	30	56	22	27	11	5	16	4	12	6	3
10.04.2010	31	42	57	31	25	27	6	23	10	11	15	6	8	16	18
Kokku	91	224	135	94	359	170	144	211	153	110	154	119	106	110	99
6.05.2010	4	47	11	10	72	42	26	33	18	12	30	7	5	11	8
7.05.2010	8	30	19	24	57	70	12	18	8	7	19	11	11	17	8
8.05.2010	24	43	42	13	44	17	3	49	6	31	11	5	3	12	12
9.05.2010	20	31	29	23	39	5	58	20	11	8	28	16	20	19	18
10.05.2010	16	17	11	12	42	16	7	46	27	7	27	34	31	16	35
11.05.2010	9	27	6	4	41	5	15	19	34	32	24	29	16	15	14
12.05.2010	10	29	17	8	64	15	23	26	49	13	15	17	20	20	4
Kokku	206	249	433	204	266	568	171	194	315	205	154	280	172	29	175
19.06.2010	32	39	79	41	36	85	5	20	37	4	21	22	8	1	10
20.06.2010	17	30	33	18	26	41	10	12	24	9	14	31	12	5	27
21.06.2010	31	31	27	5	49	58	9	25	48	12	30	52	21	6	16
22.06.2010	6	43	59	10	28	57	10	49	52	35	19	63	26	2	23
23.06.2010	34	28	91	26	22	94	35	32	78	51	19	43	29		54
24.06.2010	59	30	91	58	40	130	52	27	37	46	16	49	40	3	32
25.06.2010	13	24	30	31	23	67	42	13	12	42	20	15	30	5	3
26.06.2010	14	24	23	15	42	36	8	16	27	6	15	5	6	7	10
Kokku	107	135	152	100	104	179	86	125	222	61	78	131	95	0	81
16.10.2010	29	20	59	19	25	24	2	19	9	6	8		14		12
17.10.2010	27	26	25	21	13	9	7	8	4	5	8	5	11		29
18.10.2010	15	13	12	5	7	3	10	11	12	7	13	51	35		21
19.10.2010	8	14	15	3	11	12	15	19	76	15	16	28	16		8
20.10.2010	7	11		11	6	17	25	26	46	12	16	10	9		2
21.10.2010	7	31	8	13	20	75	17	26	33	14	9	26	2		5
22.10.2010	14	20	33	28	22	39	10	16	42	2	8	11	8		4
Kokku	172	188	195	223	195	294	201	129	139	156	91	182	157	0	88
23.12.2010	11	15	13	18	20	40	23	18	9	4	7	10	8		13
24.12.2010	17	18	14	25	15	25	20	11	4	14	9	8	15		7
25.12.2010	21	15	9	24	28	37	27	12	10	14	4	14	12		9
26.12.2010	15	10	22	42	15	22	23	11	7	23	11	13	23		6
27.12.2010	20	11	5	19	13	10	15	10	7	19	8	27	18		9
28.12.2010	1	11	14	6	14	16	14	15	13	19	10	22	10		9
29.12.2010	6	19	16	11	17	27	24	13	15	9	4	10	8		4
30.12.2010	10	31	10	10	18	26	14	6	5	7	14	10	6		7
31.12.2010	13	11	17	15	11	43	5	5	8	11	8	30	8		8
1.01.2011	42	30	61	42	25	39	32	20	57	25	10	31	38		14
2.01.2011	16	17	14	11	19	9	4	8	4	11	6	7	11		2

Lisa 2. 2014. AASTA JAANIPÄEVA PERIOODI ALKOHOLIGA SEOTUD KURITEGEVU-
SE KAJASTUS DELFIS

Ülevaade Delfi artiklitest ajaperioodil 19.06.–26.06.2014, milles sisalduvad teemad hõl-
mavad alkoholiga seotud kuritegevust või sellega seonduvalt pühade pidamist.

20.06:

Eesti roolijoodiku tundemärgid: noor keskharitud varasema karistusega mees

Politsei kutsub jaanipühade ajal üles mõistlikkusele: ära istu napsisena rooli, joo võimalikult
vähe ja ära lärma

Intervjuu politseimajor Veiko Kommusaarega

POLITSEIBLOGI: Võta jaanipäeva mõistusega!

POLITSEIBLOGI: Pea piiri gaasipedaali tallamisega – politsei mõõdab avalikult kiirust

POLITSEIBLOGI: Nädalavahetuse eel Valgas kontrollitud autojuhid olid kained

POLITSEIBLOGI: FOTO: Saaremaale suundujad said politseilt meeldetuletuseks pudelivee

Elmar Vaher: 8000 roolijoodikut, kelle me aasta jooksul roolist kõrvaldame, on potentsiaalsed
mõrvarid

Virtuaalne tõend: kann õlut tapab autojuhi reaktsiooni!

VIDEO: Katse pakkus üllatuse: mida teeb üks õlu reaktsioonikiirusega

POLITSEIBLOGI: Läänemaa politseinikke üllatas avastatud joobes juhtide osakaal

POLITSEIBLOGI: Põlvas huligaanitsenud roolijoodik lukustas end politsei eest autosse

POLITSEIBLOGI: Pärnus käib pidu üle linna, tõsisemaid vahejuhtumeid pole olnud

POLITSEIBLOGI: Indrek Sirk: Kohtunik ei usu pisarates roolijoodikut, kes lubab ennast pa-
randada

Elmar Vaher: Jaanipäeval purjus päi autorooli tikkunu võib peo lõpetada arestimajas ning
autostki ilma jääda

POLITSEIBLOGI: Pühadeks vaid siiber ja tükk seepi: esimesed jaaniaegsed liiklusrikkujad
jõudsid arestimajja

POLITSEIBLOGI: Vastseliina laadapäeva külastasid teiste seas nii joobes juhid, ratturid kui
ka kiiruseületajad

22.06:

POLITSEIBLOGI: Läbi parklaaia sõitnud purjus juht rikkus Tallinnas kuus autot

POLITSEIBLOGI: Jõhvi politsei peatas autoroolis olnud alkoholijoobes raseda naise

POLITSEIBLOGI: Noorsoopolitsei jaoks on kõige kurvemad need juhtumid, kus last koju ei oodata

POLITSEIBLOGI: Valeväljakutse teinud mees redutas heinaküünis, naljatemp toob karmi karistuse

POLITSEIBLOGI: Politsei näitab oma jaanilaupäeva tööd Facebooki lehel

23.06:

Juht sõitis otsa jalakäijale

POLITSEIBLOGI: Sõpradele käsipiduriga kurvivõtmist demonstreerinud joobes mees sattus avariisse

POLITSEIBLOGI: Alkoholivaba jaanipäev tähendaks 110-le vastajale vaba päeva

POLITSEIBLOGI: Vahekokkuvõtte politsei tänastest väljakutsetest

POLITSEIBLOGI: Eile õhtul viidi Tallinna ringteelt kolm autojuhti jaoskonda kohut ootama

POLITSEIBLOGI: Mida inimesed jaanilaupäeval politseile kurdavad

POLITSEIBLOGI: Täna on Lääne juhtimiskeskuses rahulikum kui eile

24.06:

Politsei jaaniöö: roolijoodikud, vägivallatsejad ja baari WC-sse kinni jäänud mees

Politsei avastas 52 alkoholi mõju all juhti

POLITSEIBLOGI: Jaanipühade-aegses korrariikkumiste vähesuses Saaremaal mängis oma rolli ka kehv ilm

POLITSEIBLOGI: tänu inimeste aktiivsusele tabati Lõuna-Eestis kolm joobes juhti

25.06:

11-kuune Ilja – raskelt haige väikelaps, kes suri oma kodus, kui vanemad jõid

DELFI VIDEO ja FOTOD: Politsei püüdis Peterburi teel pühadejärgseid purjutajaid

POLITSEIBLOGI: Tere, helistame politseist, teie laps on meie juures!

POLITSEIBLOGI: tänavu oli joobes juhte mullusest vähem

26.06:

Žigulisse tuigerdanud 77-aastane mees läks purjus peaga sõitma ning sai karistuseks 10 arestipäeva

Lisa 3. EKSPERTIDELE ESITATUD KÜSIMUSED JA NENDE VASTUSED

Uurimistöo autor küsis eelnevalt nimetatud isikutelt järgmised küsimused:

1. Kas oskate teha ettepanekuid või pakkuda välja võimalikke olukorra lahendusi teemal kuidas muuta paremaks kriminaal- ja tervishoiupoliitika olukorda seoses just alkoholiga seotud kuritegevuse suurenemisega tähtpäevade pidustuste perioodidel (jaanipäev, jõulud, aastavahetus)?
2. Kuidas on seni joobes juhtimist tähtpäevade ajal püütud kontrolli alla saada ning millised meetodid on olnud kõige efektiivsemad? Kas teie seisukohast peaks olema selle küsimuse lahendamisel põhirõhk kriminaal- ja tervishoiupoliitikal või pigem korrakaitse ennetustööl?
3. Lähtudes riigihaldusest, mis oleks kõige optimaalsem lahendus, tagamaks soovivat tulemust ja võimalikku väikest koormust riigile?

Kristjan Okas:

1. Olen seisukohal, et siin on vajalik pikaajaline tegevuskava, milles vähemalt üritatakse suunata inimesi tarbima alkoholi mõõdukalt. Samuti tuleb tõdeda, et paljudel juhtudel ei ole võimalik inimestele piiravaid meetmeid seada (aastavahetus, jaanipäev, jõulud), kus alkoholi varutakse eelnevalt ja seda mitte väikeses koguses. Samuti on eelnevate aastate kogemus näidanud, et alkoholi müügi piiramine pühade eel (näiteks volbriöö) ei ole soovitud tulemust kaasa toonud. Otsest head lahendust sellele olukorrale ei ole, vaid siin on pigem küsimus selles, kuidas elanikud suhtuvad alkoholitarbimisse ja kuidas kujundatakse alkoholitarbimise kultuuri. Üheks võimalikuks lahenduseks nädalavahetustel võiks olla alkoholimüügi piiramine joobes inimestele, kuid see idee on parem pigem paberil kui reaalsuses. Esineb mitmeid probleeme, alates sellest, kuidas inimese joovet hinnata, ja lõpetades sellega, kuidas hoiduda sellest, et keegi teine ei ostaks joobes inimesele alkoholi. Olen seisukohal, et põhirõhk peab olema ennetustööl ja inimeste väärtushinnangute kujundamisel alkoholi (liig)tarbimise suhtes.

2. Olgugi et ma ei ole antud valdkonna asjatundja, siis mulle tundub, et kõige efektiivsem meetod, mis hetkel on kättesaadaval, on ennetustöö enne tähtpäevi ning tugev kontroll pühade ajal (puhumisreidid ja pistelised kontrollid). Mis on jäänud silma – pühade ajal joobes juhtimisega vahele jäänud inimesed suunatakse tihtipeale otse arestikambrisse. Ehk siis – täiendavad jõud välja pühade ajal. Samuti tuleks enne pühasid tegeleda süstemaatilise andmeanalüüsiga ning suunata lisajõud sinna, kus oht on kõige suurem.

Ma leian, et siin on põhirõhk ikkagi riiklikul poliitikal, kuidas kujundatakse elanikkonna suhtumine alkoholitarbimisse ja alkoholi mõju all sooritatud kuritegudesse. Ühiskondlik foon peab olema tugevalt tauniv. Kuid siin tuleb tõdeda, et fooni kujundamine on aastate, kui mitte aas-

takümnete pikkune töö. Märk küpsest ühiskonnast võiks olla asjaolu, et alkohol on igal hetkel vabalt saadaval, kuid inimesed ei kuritarvita seda, austavad ühiskonnas kehtivaid piire ja väärtushinnanguid. Ilmselt ideaalset olukorda ei saavuta me kunagi, kuid vähemalt peaks olema olema riiklikul tasandil kujundatud strateegia, kuidas olukorda paremaks muuta seoses alkoholitarbimisega ning alkoholiga seotud kuritegevusega.

3. Olen seisukohal, et parim lahendus ei pruugi olla riigile kõige väiksema koormusega. Ehk tasub mõelda võimalusele, et alkoholiga seotud kuritegude suhtes kehtestada karistuse määramisel eesmärgiks isiku rehabiliteerimine ja sellega vähendada ohtu, et isik annab tulevikus riigihaldusele lisatööd. Samuti tasub mõelda sellele, et suunata kriminaalpoliitika rõhk alkoholiga seotud kuritegevuse osas ennetustööle ja rehabiliteerimisele: kui isik on alkoholi mõju all toime pannud oma esimese kuritegu, siis suunata teda vastavasse programmi, mis aitaks edasisi rikkumisi vältida. Kui rehabiliteerimine ei täida oma eesmärki, alles siis suunata karistamisele. Mis puudutab liikluses toime pandud süütegusid, siis tasub kaaluda võimalust punktisüsteemi rakendamiseks või kohaldada sõidukile alkolukku. Riigihalduse seisukohast ei saa keelud olla parimad lahendused, kuna vajavad meetmete rakendamiseks jõudu ja inimesi ehk siis aega ja raha.

Ahto Pahk:

1. Alkoholijoove on põhilisim tegur raskete isikuvastaste kuritegude ning liikluskuritegude puhul. Ühtlasi on alkoholijoove ka sellistes olukordades peamine tegur, mida me tunneme avaliku korra rikkumisena, mis võib seisneda nii vägivallatsemistes, vandaalitemistes kui ka tavalistes tülinorimistes. Seega on ilmselge, et alkoholi liigtarbimine on ühiskonnale kooraks nii tervishoiu kui muu avaliku raha kulutamise seisukohalt.

Pidustuste ajal kalduvad muidu tagasihoidlikud eestlased alkoholi liigselt tarbima. Meedia tähelepanu objektiks on alati politseireidid alkoholijoobes sõidukijuhtide tabamiseks. Aastate vältel ei ole need reidid oma olulisust kaotanud ning tabatud alkoholijoobes sõidukijuhtide arv on visa langema.

Selle olukorra parandamine on pigem teavitustöö ja ühiskondlike hoiakute taga. Viimastel aegadel on olnud mitmeid kampaaniaid alkoholi tarvitamise piiramiseks, kuid sellegipoolest on alkoholi liigtarbimine jätkuv probleem. Kuniks ei muutu inimeste hoiakud, on leevendavaks vahendiks üksnes järelevalve tugevdamine. See on küll kulukas, kuid minu hinnangul paratamatu. Kindlasti tuleks rõhuda inimeste sotsiaalsele empaatiavõimele ning selgitada, et sõbrad peavad oma sõprade eest hoolt kandma ning astuma vahele, kui näevad, et keegi on liialt alkoholi tarbinud.

2. Käesoleval ajal on suuremate tähtpäevade ja pidustuste korral ajutiselt suurendatud järelevalvet (politseireidid) ning ühtlasi on praktiseeritud alkoholi jaemüügi piiranguid, näiteks eriti volbriööle eelneval päeval ja samal päeval. Politseistatistika kohaselt on alkoholimüügi pii-

rangud end õigustanud ning liiklusega seotud vahejuhtumisi on vähem. Alkoholipoliitika on tahes-tahtmatult rahvatervise küsimus, kuid samas on tegemist majandusharuga, kus ettevõtjate eesmärk on teenida võimalikult suurt tulu. Tulu saadakse üldiselt käibelt, mis tähendab, et mida kauem on võimalik alkoholi osta, seda kasumlikum. Minu nägemus on pigem alkoholi jaemüügi aja piiramine.

3. Eesti on katsetanud mitmeid erinevaid viise alkoholitarbimise ohjamiseks alates lauskeelust kuni täieliku müügivabaduseni. Kumbki nendest ei ole soovitatav, kuna täiskeelu puhul hakkab vohama salakaubandus ning täielik müügivabadus toob kaasa rahvatervise ja avaliku korra mandumise. Minu hinnangul on mõistlik hoida alkoholi jaehind taskukohasena, et vältida salakaubanduse pealetungi; kuid samas piirata aega, mille jooksul on alkohol vabalt kättesaadav, et vähendada avalikus ruumis alkoholijoobes isikute olemasolu, kes juba joobes olekus lähevad kauplusesse, et lisa osta.

Margus Kröönström:

1. Minu hinnangul on kõige efektiivsemaks meetodiks siiski inimese enda teadlikkuse tõstmine alkoholi tarvitamise ja sellega kaasnevate võimalike riskide osas. Ja kui teadlikkuse tõstmise kõrvale lisada ka teisi meetmeid (nt alkoholi kättesaadavuse piiramine, pisut tugevam järelevalve nendel tähtpäevadel, mis ülalmainitud), siis ehk mingeid positiivseid muutuseid võiks toimuda. Olen arvamusel, et ainult keelude ja karmimate karistustega seda teemat ei reguleeri, siin peavad toimuma ka muutused inimeste enda hoiakutes ja valikute tegemistes.

2. Minule teadaolevalt on seni püütud tähtpäevade ajal karmistada kontrolli näiteks liikluses, on korraldatud täiendavaid reide „puhume kõik“, samuti on välja toodud lisajõude alkoholi tarvitamise kontrolliks ja avaliku korra tagamiseks, kuid need on kõik olnud „hirmutamise ja karistamise“ meetodid. On olnud ka mõningaid teadlikkuse tõstmise kampaaniaid – nt „Kaine grupijuht“ jne. Minu hinnangul peaks selle küsimuse lahendamisel toimuma koostöö kõigi sinu nimetatud valdkondade poolt.

3. Minu hinnangul on siin kõige parem lahendus selline astmeline lähenemine, kus esimeses astmes on üsna suur roll karistaval küljel, ehk siis kriminaalpoliitikal, kuna meie ühiskond ei ole veel valmis selleks, et vaid läbi tervishoiu-, ennetus- või teavituspoliitika kaudu piisavalt häid ja mõjusaid tulemusi saavutada. Samas peab kindlasti järgmiste sammudena suurenema ja kasvama just teavitus- ja ennetustöö osakaal ja vähenema kriminaalpoliitika, ehk karistuse mõju. Olen ka arvamusel, et soovitava tulemuse saamiseks ei ole riigi jaoks head, kiiret ja odavat lahendust, sellesse valdkonda peab panustama, nii nagu on see ka teiste teemade ja valdkondade puhul.